

EL LLENGUATGE

**Xocolata
desfeta**

Tothom sap que la xocolata és un aliment relativament modern, car s'obté bàsicament del cacau, gra de l'arbre del mateix nom, originari d'Amèrica. I així com, per consegüent, podem dir que la xocolata prové de l'altra banda de l'Atlàntic, el nom que la designa té també un origen ultramarí: segons Coromines, el mot *xocolata* és d'origen asteca, però de formació incerta. El fet és que ha passat a les diverses llengües europees i que en la nostra hi revesteix precisament la forma que hem indicat, *xocolata*, que és la que trobem a tots els diccionaris. En la pronunciació d'aquest mot podem observar força sovint algunes vacil·lacions, que es resolen en la substitució del so de la primera *o* pel so d'una vocal neutra, cosa que emmena algú a adoptar la forma escrita «xacolata», que més d'un deu creure bona perquè s'aparta més de la del castellà. Que aquest mot sigui pronunciat amb una vocal neutra a la primera síl·laba és un fet sense importància i que té, d'altra banda, la seva explicació: la neutralització de la primera *o* no és sinó un fenomen de dissimilació (alteració d'un so a causa de la proximitat d'un altre so idèntic), anàleg al que té lloc en

mot com *vigilant, Isidre, bicicleta, militar*, etc., que hi ha qui pronuncia amb un so de vocal neutra a la primera síl·laba, i que en algun cas, com el de *medecina* (per *medicina*) ha tingut fins i tot l'aprovació oficial. Però en el cas de *xocolata* això no s'ha esdevingut i, per tant, independentment de la pronunciació, aquest mot s'ha d'escriure sempre amb una *o* a la primera síl·laba.

Més importància té de posar en relleu que el mot *xocolata* és un substantiu del gènere femení, contràriament al que s'esdevé en el castellà que n'ha fet una forma del masculí. Hom no inclou aquest mot en les llistes, que solen contenir els tractats de gramàtica normativa, de substantius amb un gènere diferent del dels substantius corresponents del castellà, com *calor, compte, senyal, costum*, etc., perquè fins ara no s'havia observat cap vacil·lació en el seu ús: ha estat sempre general de dir *xocolata clara, xocolata espessa* i, sobretot, *xocolata desfeta*. Però amb la moda actual de la xocolata blanca ja s'ha introduït, segons que hem observat, la denominació «xocolata blanc». Del color que sigui, *xocolata* és un nom del femení. Per tant: *xocolata blanca*.

Albert Jané